

Länsstyrelsen
Norrbotten

Beslut

Datum
2026-06-08

1 (24)

Diarienummer
11030-2023

NVR ID
2201587

Bildande av Luongastunturi naturreservat i Kiruna kommun

Beslut

Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808), MB, beslutar länsstyrelsen att det område som utmärkts på bifogad karta, Bilaga 2, ska utgöra Luongastunturi naturreservat. Den slutliga inmätningen av området kan innebära mindre justeringar av reservatets avgränsning och areal.

För att uppnå och tillgodose syftet med reservatet beslutar länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ MB samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt MB m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla i reservatet.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet. Beslutet riktar sig även till allmänheten.

Enligt 3 § förordningen om områdesskydd enligt MB m.m. fastställer länsstyrelsen bifogad skötselplan (Bilaga 4).

Syfte

Syftet med reservatet är att bevara områdets värdefulla naturmiljö med dess höga biologiska mångfald och opåverkade vildmarkskaraktär. Områdets skogar, våtmarker, sjöar, vattendrag och andra ingående ekosystem ska ges förutsättningar att utvecklas naturligt. De delar av området som idag har lägre naturvärden ska utvecklas i riktning mot ett naturligt tillstånd. Syftet är även att bevara ett sammanhängande naturlandskap och motverka fragmentering. Inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer är syftet också att tillgodose behovet av ostörd natur för friluftslivet.

Syftet ska nås genom att:

- skogsbruk, exploateringar och annan verksamhet som kan skada naturmiljön i området förhindras,
- reservatets naturmiljöer med dess flora och fauna utvecklas i huvudsak fritt genom naturliga processer,
- ge möjlighet till naturvårdsbränning som ersättning för utebliven naturlig brand, men kantzoner till sjöar och vattendrag ska skyddas från brand,
- skogliga utvecklings- och arronderingsmarker återställs till ett mer naturligt tillstånd genom fri utveckling eller naturvårdande skötsel som exempelvis naturvårdsbränning, stängsling, ringbarkning och/eller röjning av ungskog,
- vid behov återställa vattenmiljöernas naturliga hydrologi och struktur genom att till exempel lägga igen diken, åtgärda vandringshinder, restaurera våtmarker eller återställa vattendrag efter flottledsrensning,
- främmande arter som bedöms utgöra ett hot mot ekosystemen i reservatet bekämpas, i de fall det är möjligt, samt att
- åtgärder kan genomföras för att underlätta för allmänhetens friluftsliv och förebygga slitage och påverkan på mark, växt- och djurliv.

Skälen för länsstyrelsens beslut

Skälen för bildandet av reservatet samt dess prioriterade bevarandevärden är den urskogsartade skogen med dess stora biologiska mångfald och de värdefulla vattenmiljöerna. Områdets höga värden för friluftslivet liksom de naturtyper och arter som är utpekade inom Natura 2000 är också skäl för bildande av reservatet.

Skogsavverkning, dikning eller annan exploatering skulle innebära att områdets naturvärden förstörs. Vandringshinder och ohållbart fiske innebär också hot mot områdets värdefulla vattenmiljöer.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § MB om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden inom reservatet.

Utöver vad som annars gäller enligt lag är det förbjudet att:

1. bedriva skogsbruk, fälla eller på annat sätt skada levande träd och buskar, samt skada eller flytta liggande eller stående döda träd och buskar, med undantag för utglesning av trädskikt i områden där renskötsel bedrivs i enlighet med rennäringslagen (1971:437) med tillstånd enligt A 15
2. på annat sätt än vad som anges under punkt 1 skada eller förändra mark eller vegetation på land eller i vatten, till exempel genom att borra, spränga, anordna upplag, dikesrensa, schakta eller dumpa,
3. uppföra eller utöka byggnad eller annan anläggning som till exempel mast eller vindkraftverk, med undantag för älgstorn enligt A 12,
4. anlägga väg eller led,
5. anlägga ledning i luft, mark eller vatten,
6. bedriva vattenverksamhet, till exempel genom vattenreglering, muddring, avledande av vatten eller anläggande av vandringshinder,
7. plantera in växt-, djur-, eller svampart,
8. släppa ut eller sprida avloppsvatten, gifter, biologiska eller kemiska bekämpningsmedel, vådliga ämnen, kalk, växtnäringsämnen eller andra främmande ämnen som kan skada naturen,
9. framföra motordrivna fordon utanför väg med undantag för körning till och från ströängar enligt A 13, samt att
10. sätta upp tavla, plakat, skylt, göra inskrift eller andra markeringar i naturen.

Vidare är det utan länsstyrelsens tillstånd förbjudet att:

11. förändra byggnad eller anläggning,
12. uppföra älgstorn,

13. köra i terrängen till och från ströängsskiften i reservatet i samband med jord- och skogsbruksåtgärder,
14. utföra fiskevårdande åtgärder såsom iläggning av sten eller grus, borttagning av vandringshinder eller liknande, samt att
15. i för rennärningen viktiga betesmarker där renskötsel bedrivs i enlighet med rennäringslagen (1971:437) genomföra utglesning av trädskiktet. För att tillstånd ska kunna meddelas krävs att det sker i begränsad omfattning och i bestånd med låga naturvärden, till exempel i täta yngre bestånd, samt att staten äger marken.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § MB om skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheterna förpliktas att tåla att följande åtgärder kan komma att genomföras för att tillgodose syftet med naturreservatet.

1. utmärkning av reservatet,
2. uppsättning och underhåll av informationsskyltar,
3. naturvårdsbränning,
4. stängsling, röjning av ungskog samt katning, ringbarkning och veteranisering av träd i skogliga utvecklings- och arronderingsmarker,
5. bekämpning av främmande arter,
6. utförande av återställningsåtgärder rörande vattenkvalitet, hydrologi och bottenmiljöer som exempelvis utrivning av vandringshinder eller igenläggning av diken,
7. genomförande av undersökningar av flora och fauna samt av mark- och vattenförhållanden, inklusive uppföljning av bevarandemål, samt
8. tillgängliggörande av reservatet för besökare genom underhåll av väg, anläggande och underhåll av parkeringsplatser, fågeltorn, raststugor, torrdass, stigar, leder, spänger, broar, rastplatser, eldstäder och vindskydd.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap. 30 § MB.

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar,
2. samla in vedsvampar, mossor, lavar eller ryggradslösa djur,
3. skada vegetationen i övrigt genom att till exempel gräva upp växter,
4. fånga, skada eller döda ryggradsdjur. Ta ägg eller störa djurlivet genom att exempelvis klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig i närheten av fågelbo, lya eller gryt,
5. skräpa ner, samt att
6. framföra motordrivna fordon utanför väg.

Undantag från A- och C-föreskrifter

Föreskrifterna ska inte hindra:

1. förvaltaren att utföra de åtgärder för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § MB i detta beslut,
2. Försvarsmakten och myndigheterna inom totalförsvarets militära del att bedriva verksamhet,
3. underhåll av väg, exempelvis hyvling, grusning, dammbindning, slyröjning, snöröjning, halkbekämpning eller andra åtgärder för att bibehålla vägens nuvarande standard och funktion. Föreskrifterna hindrar inte heller kapning och flytt av träd som fallit eller lutar in i väg- eller siktröjningsområdet. Redan fallna träd får kapas vid gränsen för siktröjningsområdet medan lutande träd även får kapas vid rot. Kapade delar ska läggas i naturreservatet i anslutning till siktröjningsområdet. För samtliga åtgärder gäller att risken för skada på mark, vegetation, bottnar och vatten ska minimeras. Innan större underhållsåtgärder ska samråd ske med länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § MB, enligt vad som framgår av förordningen (1998:904) om anmälan för samråd. Sådana åtgärder kan vara byte av vägtrummor, rensning av vägdiken eller rensning efter omfattande stormfällning. Vägarnas sträckning framgår av Bilaga 2,
4. underhåll av byggnader, stigar, leder eller andra anläggningar. Innan större underhållsåtgärder, exempelvis trädsäkring, ska samråd ske med länsstyrelsen enligt 12 kap. 6

§ MB, enligt vad som framgår av förordningen (1998:904) om anmälan för samråd,

5. följande åtgärder inom ramen för befintlig koncession samt gällande ledningsrätt, servitut eller nyttjanderätt:
 - drift, underhåll, reparation och ombyggnation av kraftledning,
 - nödvändiga avverkningar i kraftledningsgata inklusive sidoområde,
 - framförande av motordrivet fordon som krävs för området.

Innan ovanstående åtgärder vidtas ska samråd ske med länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, enligt vad som framgår av förordningen (1998:904) om anmälan om samråd,

6. markägare från att nå delar av berörda fastigheter som fått begränsad åtkomst för skogsbruksåtgärder genom reservatets utformning. Berörda delar av fastigheterna framgår av Bilaga 3. För att nå berörda delarna av fastigheten ska befintlig körsträcka användas och markförhållandena vara sådana att körskador inte uppstår. Träd som fallit över körsträckan får flyttas. Om träd måste fällas för att komma fram får dessa inte kvistas, kapas eller samlas ihop. Fällda träd får ej tas ut ur reservatet utan ska lämnas kvar på den plats där de fällts,
7. bedrivande av renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437) eller terrängkörning i samband med bedrivande av renskötsel enligt terrängkörningsförordningen (1978:594),
8. snöskoteråkning på väl snötäckt mark i enlighet med terrängkörningsförordningen (1978:594). Skador på vattenmiljöer, mark och vegetation får ej uppstå,
9. plockning av bär och matsvamp,
10. bedrivande av jakt och fiske i enlighet med gällande lagstiftning,
11. användande av terrängskoter, till exempel fyrhjuling, vid uttransport av fälld älg eller björn. Särskild försiktighet ska iakttas för att undvika skador på mark, vegetation och vattenmiljöer,

12. Underhåll av befintliga skjutgator vid jaktpass. Stående och liggande döda träd får inte upparbetas. Länsstyrelsens tillstånd krävs för att röja nya skjutgator,
13. rättighetsinnehavare att fälla träd som riskerar att falla på byggnader,
14. rättighetsinnehavare att röja och ta bort sly, tillvarata fallna träd samt uppföra mindre markanläggningar som t ex spänger eller eldstäder inom 25 m från huvudbyggnad, samt
15. fastighetsägare att utföra jord- eller skogsbruksåtgärder på ströängar inom reservatet.

Information

Detta beslut ska kungöras i länets författningssamling och i ortstidningar.

Länsstyrelsen ska enligt 2 kap. 8 § miljötillsynsförordningen (2011:13) utöva operativ tillsyn över att naturreservatets föreskrifter följs. Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ MB gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 7 kap. MB kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ MB vid vite förelägga om rättelse.

Länsstyrelsen kan meddela dispens från föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte.

Utöver föreskrifterna för naturreservatet gäller också generella bestämmelser till skydd för naturmiljön enligt annan lagstiftning.

Vid åtgärder som väsentligen kan ändra naturmiljön och som inte omfattas av förbud enligt naturreservatets föreskrifter ska samråd ske med länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § MB. Exempel på sådana större åtgärder är trädsäkring, fällning av fler än enstaka träd, fällning av grova eller särskilt skyddsvärda träd, flytt av liggande döda träd, uppförande av anläggningar och större markanläggningar, terrängkörning som riskerar körskador eller störning av känsliga vattendrag, byte av vägtrummor, dikesrensning, rensning efter omfattande stormfällning.

Länsstyrelsen upplyser om att åtgärder som omfattas av renskötselrätten inte förbjuds av föreskrifterna. I vissa fall uppstår

krav på tillstånd, respektive samrådsplikt för att säkerställa att åtgärderna inte går emot reservatets syfte.

Delar av naturreservatet ingår i EU:s nätverk av skyddade områden, Natura 2000. Verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön inom Natura 2000-områden kräver tillstånd enligt 7 kap. 28a – 29 b §§ MB.

Beskrivning av ärendet

De höga naturvärdena inom Luongastunturi naturreservat uppmärksammades i samband med en inventering av skyddsvärda statliga skogar som länsstyrelsen och Naturvårdsverket genomförde under åren 2003–2005. Inventeringen gjordes på uppdrag av regeringen och redovisades i Naturvårdsverkets rapporter 5339, 5344, 5345 och 5473. För Norrbottens län redovisades totalt 432 områden som skyddsvärda.

Under åren 2004–2005 genomfördes ett fördjupat samråd mellan Naturvårdsverket, länsstyrelserna i Norrbottens och Västerbottens län samt Sveaskog för redovisade områden på bolagets marker i de aktuella länen. Samrådet med Sveaskog resulterade i en överenskommelse för merparten av områdena, där ansvaret för det långsiktiga bevarandet fördelades mellan myndigheterna och bolaget. För Norrbottens del framgår områdenas fördelning mellan formellt skydd som naturreservat respektive frivilligt skydd som ekopark eller större hänsynsområde av Naturvårdsverkets rapport 5498 (2005).

I juni 2008 träffade Naturvårdsverket och Sveaskog en överenskommelse som innebar att alla områden som redovisats som planerade naturreservat i ovanstående rapport fick skyddas som naturreservat utan krav på ekonomisk ersättning av Sveaskog. Länsstyrelsen har därefter genomfört naturreservatsbildning för merparten av de 168 områden som omfattades av överenskommelsen i Norrbottens län.

Under förhandlingarna med Sveaskog 2005 kunde samrådet dock inte slutföras för alla områden som redovisats i inventeringsrapporterna. Ett av dessa områden var Luongastunturi. Den främsta anledningen till att samrådet inte kunde slutföras var att det vid förhandlingarna fanns olika tolkningar om miljömålet Storslagen fjällmiljö även kunde omfatta skogsmiljöer. I miljömålspropositionen (2004:05/150) klargjorde regeringen att

delmål 3 om långsiktigt skydd av områden i fjällen även kan omfatta skogsmiljöer med höga natur- och/eller kulturmiljövärden. Detta klarläggande kom dock sent i processen, vilket innebar det inte fanns tid att arbeta in områdena i överenskommelsen inom den tidsram som var satt för regeringsuppdraget.

Som en följd av detta lades hela eller delar av områden åt sidan för vidare utredning och samråd. Dessa områden redovisas i Naturvårdsverkets rapport som kategori 3/4 - ej färdigutredda områden. Bland dessa områden fanns många av de största och allra mest värdefulla urskogsobjekten som identifierats på Sveaskogs mark och i överenskommelsen sattes målet att samrådet kring områdena skulle slutföras senast under 2008.

I de följande samråden visade det sig vara svårt för parterna att enas kring ramar och förutsättningar kring arbetet, både vad gäller val av skyddsform, ersättning samt redovisning. Detta ledde till slut till att Naturvårdsverket och länsstyrelsen i Norrbotten under 2014 överlämnade en hemställan till regeringen, med förslag på hur områdena skulle hanteras. Förslaget framgår av Naturvårdsverkets rapport 6577 (2013). Under hösten 2015 togs förhandlingsarbetet upp igen och i april 2016 undertecknades en överenskommelse om intrångsersättning mellan Naturvårdsverket och Sveaskog. Överenskommelsen innebar att naturreservat nu kunde bildas i enlighet med det förslag som redovisades i Naturvårdsverkets rapport 6577.

Trots detta dröjde besluttande i ärendet och frågan om att formellt skydda fjällnära skogar aktualiserades igen i samband med Skogsutredningens betänkande SOU 2020:73. Inom ramen för skogsutredningen redovisades ett antal värdefulla fjällnaturskogar på statens innehav. I Skogspropositionen 2021/22:58 föreslog regeringen att staten ska vara föregångare i arbetet med formellt skydd av skog och att skyddsvärda statliga skogar ovan och i nära anslutning till fjällnära skog bör få områdesskydd. Riksdagen tillstyrkte Skogspropositionens inriktning 2022.

Skogsutredningen och Skogspropositionen ledde bland annat fram till regeringsuppdraget att skydda värdefulla statliga skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog (M2022/01240) som gavs till Naturvårdsverket. Ett resultat av regeringsuppdraget var att Naturvårdsverket och Sveaskog, i februari 2023, tecknade en överenskommelse om att skydda cirka 100 000 hektar

fjällnaturskogar. Luongastunturi ingick i överenskommelsen och kommer därmed att få ett formellt skydd i och med bildande av detta naturreservat.

Inom reservatet ligger även ett antal små myrskiften, så kallade ströängar. Ingen ersättning är utbetald för dessa då länsstyrelsen av praktiska skäl valt att reservatet inte ska inskränka pågående markanvändning för dessa skiften.

Enligt 2 § lagen (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket ska länsstyrelsen konsultera samiska företrädare innan beslut fattas i ärenden som kan få särskild betydelse för samerna. Förfrågan om konsultation har skickats till Gabna sameby, Sametinget och Svenska samernas riksförbund. Konsultation begärdes av Sametinget och Svenska samernas riksförbund. Konsultationen med Sametinget har genomförts och avslutats i oenighet gällande renbete i naturreservatets syfte. Däremot har samtycke nåtts i hur renskötseln och den samiska kulturen tas hänsyn till i föreskrifterna och skötselplaner. Konsultationen med Svenska samernas riksförbund har genomförts och avslutats i enighet. Gabna sameby avstår konsultation. Sedan dess har Länsstyrelsen fört en dialog med Sametinget i andra ärenden. Det har då framkommit att Sametinget motsätter sig skrivningen om flyttleder i föreskrift A15, eftersom dessa har ett starkt skydd i rennäringslagen. Länsstyrelsen har därför tagit bort skrivelsen om flyttleder och passager ur föreskriften.

Ärendet har remitterats till Skogsstyrelsen, Sametinget, Försvarsmakten och Sveriges geologiska undersökning (SGU). Beslutet har även föregåtts av samråd med Gällivare kommun, Naturvårdsverket samt Havs- och vattenmyndigheten.

Svar har inkommit från Skogsstyrelsen, Sametinget, Kiruna kommun, SGU och Försvarsmakten. Yttrandena från kommunen, Sametinget och SGU redogörs för under *Synpunkter på förslaget* nedan. Länsstyrelsen har efter inkomna synpunkter justerat reservatets gräns.

Gabna och Laevas sameby har förelagts att yttra sig över förslaget. Samtliga har tagit del av förslaget till beslut. Gabna har yttrat sig, se *Synpunkter på förslaget* nedan. Laevas sameby meddelar att de inte har något att erinra mot förslaget.

Sveaskog, Svappavaara bysamfällighetsförening, Jukkasjärvi Sockens belyningsförening och Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag (LKAB) samt ägare av områdets ströängar har förelagts att yttra sig över förslaget. Samtliga har tagit del av förslaget till beslut. Sveaskog, Jukkasjärvi Sockens belyningsförening och sakägare för ströängen Svappavaara 28:3 har valt att yttra sig i ärendet, vilket redogörs för under avsnittet *Synpunkter på förslaget* nedan.

I samband med remissen har det även inkommit ett yttrande från Piilijärvi jaktvårdsområde. Yttrandet redogörs för under avsnittet *Synpunkter på förslaget* nedan

Synpunkter på förslaget

Sametinget och Gabna sameby

Sametinget framför att bildande av naturreservat kan anses ha en positiv påverkan på renskötseln. Vidare anser de att reservatsbildning även kan ha sådan betydande påverkan på renskötseln att samebyn ska ges inflytande i reservatsbildningsprocessen. Renbetet och framkomligheten för renar eller renskötare får inte påverkas negativt, meddelar Sametinget. Skötselåtgärder som kan påverka detta ska samrådas med samebyn. Yttrandet bemöts i avsnittet *Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter* nedan.

Gabna sameby meddelar att de stödjer reservatsbildningen, och förutsätter att den inte inskränker samisk rätt inklusive renskötselrätten. Yttrandet bemöts i avsnittet *Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter* nedan.

Sveriges geologiska undersökning

Sveriges geologiska undersökning SGU meddelar att de avstår från att yttra sig. Till detta har de dock bifogat en bilaga som innehåller allmänna ställningstaganden som gäller reservatsbildning i förhållande till mineralintressen. Bilagan är av sådan art att länsstyrelsen ändå betraktar den som ett yttrande, och som därför kommer redogöras för och bemötas i detta beslut. För att underlätta SGU:s arbete och minska länsstyrelsens administrativa börda, efterfrågar SGU att det ska framgå tydligt av reservatsföreskrifterna att kartläggning av berggrund, jordarter och grundvatten som utförs av statlig myndighet undantas från A och C föreskrifterna. SGU menar att detta är viktigt eftersom de geologiska undersökningarna bidrar med viktig och grundläggande information som används i

många samhällssektorer. SGU menar vidare att de geologiska undersökningarna ger obefintlig eller försumbar skada på mark och omgivning, och att SGU:s undersökningar generellt inte är av sådan art att de strider mot det naturbevarande syftet med naturreservatet. SGU framhåller Sveriges behov av kritiska och strategiska råvaror, och att geologisk kunskap är central för att kunna identifiera malmpotentiella områden. De menar att reservatsbildningar kan påverka viljan att prospektera, vilket leder till minskad geologisk kunskap om malmpotentiella områden. SGU vill också uppmärksamma länsstyrelsen på EU:s förordning om kritiska råvaror (CRMA) som trädde i kraft 23 maj 2024. Förordningen ställer krav på ökad kartläggning och utvinning av strategiska råvaror i medlemsstaterna, i syfte att minska sårbarheten och öka försörjningsberedskapen i Sverige och EU, meddelar SGU. Vidare framför de att detta intresse måste beaktas i länsstyrelsens fortsatta arbete. SGU avstyrker reservatsbildning som berör områden av riksintresse enligt 3 kap. 7 § MB. Vidare avråder de starkt från reservatsbildning som berör väl undersökta områden med tidigare känd malmpotential. De avråder från reservatsbildning i områden där det finns gällande undersökningstillstånd eller bearbetningskoncessioner enligt minerallagen. Vidare avråder de från reservatsbildning som kan fragmentera malmpotentiella områden, med hänvisning till att detta försvårar och potentiellt omöjliggör framtida eventuell gruvverksamhet och relaterad infrastruktur. Slutligen framför SGU att en redogörelse kring relaterade samhällskonsekvenser för mineralnäringen hade varit önskvärt. Yttrandet bemöts under avsnittet *Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter* nedan.

Svappavaara 28:3

Ägare av ströängen Svappavaara 28:3 har inkommit med ett yttrande i ärendet. De önskar kunna nyttja terränghjuling för enstaka färder till deras ströängsskifte. Vidare önskar det att länsstyrelsen alternativt Naturvårdsverket tecknar en överenskommelse gällande nyttjandet av Hopukkavägen. Yttrandet bemöts under avsnittet *Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter* nedan.

Sveaskog

Sveaskog framför att förslaget medför att produktiv skogsmark som inte omfattas av reservatsföreskrifterna kommer att omslutas av naturreservatet. För att säkerställa att dessa områden fortsatt kan brukas, vill Sveaskog att länsstyrelsen inrättar undantag som säkerställer rätten att med hjälp av skogsmaskin transportera sig till

och från berörda områden. Vidare vill Sveaskog tillförsäkra sig rätten att bygga enklare skogsbilväg i samma vägklass som anslutande väg till ett av dessa omslutna skogsområden. Slutligen förutsätter Sveaskog att underhåll och nyttjande av befintliga vägar inte påverkas av reservatsbildningen. Yttrandet bemöts under avsnittet *Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter* nedan.

Jukkasjärvi Sockens belysningsförening

Jukkasjärvi Sockens belysningsförening vill att länsstyrelsen inför lätnader gällande underhåll av kraftledning, då de anser det viktigt att sådan verksamhet kan ske smidigt i området. Yttrandet bemöts under avsnittet *Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter* nedan.

Piilijärvi jaktvårdsområde

En representant för Piilijärvi jaktvårdsområde har lämnat ett muntligt yttrande. De informerade om det friluftsliv som bedrivs i området i form av småvilt- och älgjakt, samt att det under sensommar och höst rör sig en del folk inom reservatsområdet. Vidare vill man kunna röja sly och skymmande underväxt i skjutgator i anslutning till deras älgstora, samt hålla öppen en befintlig rågång som markerar gränsen för deras jaktområde. Yttrandet bemöts under avsnittet *Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter* nedan.

Kiruna kommun

Av kommunens yttrande framgår det att Luongastunturi är utpekad som ett område med höga naturvärden. Kommunen påpekar vikten av att området fortsätter vara tillgängligt för besökare och att reservatsbildningen inte påverkar friluftslivet negativt.

Länsstyrelsens bedömning och motivering

Området omfattar en mycket värdefull naturskog som hyser en stor mångfald av växter och djur knutna till naturskogsmiljöer. Området har egenskaper och strukturer som bildats genom att naturliga processer fått verka relativt ostört under lång tid.

Reservatets sjöar och vattendrag ingår i Torne och Kalix älvsystem, vilket både är utpekad som nationellt särskilt värdefullt vattendrag av Naturvårdsverket och utgör Natura 2000-område SE 0820430 enligt art- och habitatdirektivet.

Länsstyrelsen saknar detaljerad kunskap om reservatets våtmarker, sjöar och vattendrag. Reservatet är därför avgränsat främst utifrån områdets höga skogliga naturvärden.

Skogsavverkning eller annan exploatering skulle innebära att områdets naturvärden, värdefulla vatten samt dess opåverkade och ostörda karaktär förstörs. De höga naturvärden som finns i området kräver ett omfattande och långsiktigt skydd för att bevaras och utvecklas. Med anledning av detta har frågan om bildande av ett naturreservat aktualiserats.

Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter

Sametinget och Gabna sameby

Sametinget och Gabna sameby förutsätter i sitt yttrande att renskötseln och samiska näringar fortsatt måste kunna bedrivas obehindrat i naturreservatet vidare framför Sametinget att berörda samebyar ska få inflytande i bildandet av naturreservatet.

Länsstyrelsen har infört långtgående undantag från föreskrifterna för att inte inskränka renskötselrätten. Länsstyrelsen bedömer därför att bildandet av reservatet är en åtgärd som inte påtagligt motverkar rennäringens bedrivande. Samebyar ges möjlighet till inflytande under handläggningen genom konsultationer och föreläggs att yttra sig över förslag till beslut och skötselplan.

Sveriges geologiska undersökning

SGU önskar att det tydligt ska framgå av reservatsföreskrifterna att kartläggning av berggrund, jordarter och grundvatten som utförs av statlig myndighet ska undantas från A och C-föreskrifterna.

Länsstyrelsen instämmer med SGU om att kartläggning av berggrund, jordarter och grundvatten är viktigt för samhället, och att det finns ett stort samhällsintresse för metaller som bland annat krävs för den gröna omställningen. Vilken påverkan geologisk kartläggning har på naturreservatets naturmiljöer, arter och friluftslivsvärden beror bland annat på metod, samt var och när under året undersökningarna genomförs. Även om många metoder enligt SGU ger obefintlig eller försumbar skada på mark och omgivning, så kan det inte uteslutas att vissa undersökningsåtgärder kan ha negativ påverkan på reservatets naturvärden. Föreskrifterna ska skydda mot åtgärder som kan skada de höga naturvärdena och därmed motverka syftet med reservatet. Det är alltså åtgärderna i sig som måste regleras, vem som orsakar skadan saknar betydelse.

Länsstyrelsen ser därför ingen möjlighet att utforma särskilda undantag för statliga myndigheter såsom SGU föreslår.

Uppkommer det behov av att utföra åtgärder för undersökning, kartläggning eller inventering som strider mot naturreservatets föreskrifter finns möjlighet att söka dispens från föreskrifterna. Länsstyrelsen kan meddela dispens från föreskrifter om det finns särskilda skäl eller om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte. Länsstyrelsen vill belysa att vissa undersökningsåtgärder redan är tillåtna, då de inte strider mot reservatsföreskrifterna. Sådana åtgärder kräver ingen dispens.

SGU framför även Sveriges behov av kritiska och strategiska råmaterial och att reservatsbildning kan påverka viljan att prospektera och därmed möjligheten för samhället att få kännedom om malmpotentiella områden. Därför önskar de även att samhällskonsekvenserna för mineralnäringen ska redogöras för vid reservatsbildningar. Länsstyrelsen är medveten om att reservatsbildning kan få konsekvenser för olika näringar, men har inte någon skyldighet att göra mer omfattande avvägningar än vad som gjorts i ärendet.

SGU framför även att de avråder starkt, respektive avråder från reservatsbildning när det berör väl undersökta områden med tidigare känd malmpotential, samt i områden där reservatsbildning riskerar att fragmentera malmpotentiella områden.

En intresseavvägning har gjorts där enskilda och allmänna intressen har beaktats, och samhällets behov av metaller och mineral har ingått i den bedömningen. Länsstyrelsen anser att området, med hänsyn till de mycket höga naturvärdena, är i behov av skydd. SGU:s synpunkter ändrar inte den bedömningen.

Svappavaara 28:3

Sakägarna vill kunna transportera sig till sina ströängsskiften med terränghjuling, samt teckna ett avtal gällande nyttjandet av Hopukkavägen. Länsstyrelsen meddelar att terrängkörning för jord- och skogsbruksåtgärder på ströängsskiftena är tillåten, men att det kräver tillstånd från länsstyrelsen. Syftet med tillståndsplikten är att länsstyrelsen ska kunna styra var och när maskiner rör sig i området för att minimera risken för skador på mark och vattenmiljöer. Annan typ av terrängkörning regleras inte av reservatsbeslutet, utan styrs i stället av terrängkörningsförordningen (1978:594). Länsstyrelsen

meddelar avslutningsvis att frågor som rör vägar inte hanteras inom ramen för detta beslut.

Sveaskog

Sveaskog vill att Länsstyrelsen inför undantag som säkrar rätten att transportera sig med skogsmaskin till och från de områden som blir helt omslutna av reservatet. Bolaget vill även ha rätt att bygga en enklare skogsbilväg i samma vägklass som anslutande väg till ett av dessa områden, samt förutsätter att reservatsbildningen inte påverkar underhåll och nyttjande av befintliga vägar.

Efter det inkomna yttrandet har Länsstyrelsen valt att lägga till undantag 6, vilket gör det tillåtet att i samband med skogsbruksåtgärder köra genom reservatet med skogsmaskin till och från de omslutna områdena. Länsstyrelsen motsätter sig däremot förslaget att bygga en ny skogsbilväg. Länsstyrelsens bedömning är att byggnationen av en väg skulle påverka naturvärdena negativt eftersom området till stor del består av naturskog med mycket höga naturvärden, denna typ av exploatering skulle därför strida mot syftet med reservatet. Avslutningsvis meddelar Länsstyrelsen att underhåll av befintliga vägar är tillåtet i enlighet enligt undantag 3 från föreskrifterna.

Jukkasjärvi Sockens belysningsförening

Jukkasjärvi Sockens belysningsförening vill att länsstyrelsen inför ett nytt undantag för underhåll av kraftledningar. Länsstyrelsen har efter inkommit yttrande valt att lägga till undantag 5.

Piilijärvi jaktvårdsområde

Piilijärvis jaktvårdsområde upplyser länsstyrelsen om det friluftsliv i form av småvilt- och älgjakt som bedrivs i området. Vidare vill man kunna röja sly i anslutning till befintliga jakttorn samt underhålla en rågång som markerar gränsen för jaktområdet. Länsstyrelsen har efter yttrandet valt att undanta röjning av sly i redan befintliga skjutgator vid jaktpass enligt undantag 11. Efter upplysning om det rörliga friluftslivet inom reservatet har länsstyrelsen tillfört inkommen information i avsnittet *Beskrivning av området*.

Överensstämmelse med strategier för skydd samt förenlighet med miljömål

Beslutet följer gällande riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd och Sveriges internationella åtaganden om

skydd av den biologiska mångfalden, samt Sveriges miljö kvalitetsmål. Beslutet ger därmed ett värdefullt bidrag till uppfyllandet av följande miljö kvalitetsmål:

- Levande skogar
- Levande sjöar och vattendrag
- Myllrande våtmarker
- Storslagen fjällmiljö
- Ett rikt växt- och djurliv
- Begränsad klimatpåverkan

Beslutets förenlighet med planer och hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. MB

Reservatet berör ett område som är av riksintresse för rennärings som enligt 3 kap. 5 § andra stycket MB ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra rennärings bedrivande.

Länsstyrelsen har infört långtgående undantag från föreskrifterna för att inte inskränka renskötselrätten. Länsstyrelsen bedömer därför att bildandet av reservatet är en åtgärd som inte påtagligt motverkar rennärings bedrivande.

Reservatet berör ett område som är av betydelse för totalförsvaret och som enligt 3 kap. 9 § första stycket MB så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen. Eftersom inga objekt högre än 20 m kommer att uppföras bedömer Länsstyrelsen att bildandet av reservatet är en åtgärd som inte påtagligt motverkar totalförsvarets intressen.

Reservatet berör ett Natura 2000 område SE 0820430 som faller in under art- och habitatdirektivet och som är av riksintresse enligt 4 kap. 8 § MB. Länsstyrelsen bedömer att bildandet av reservatet är en åtgärd som bidrar till att stärka skyddet för detta riksintresse.

Länsstyrelsen bedömer sammantaget att ett naturreservat i det aktuella området är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. MB samt med den för området gällande kommunala översiktsplanen med tillägg och fördjupningar.

Intresseprövning

I enlighet med 7 kap. 25 § MB ska det finnas en rimlig balans mellan de värden som ska skyddas och de inskränkningar som beslutet innebär för den enskildes markanvändning. Därför ska det alltid göras en intresseprövning mellan allmänna och enskilda intressen.

I reservatet ligger ett antal ströängsskiften, som huvudsakligen består av mindre våtmarksområden som har en historisk bakgrund som slåttermark. Länsstyrelsen bedömer att ett fortsatt nyttjande av dessa skiften inte på ett betydande sätt motverkar reservatets syfte. Reservatets föreskrifter är därför utformade så att pågående markanvändning inte försvåras inom dessa ströängsskiften. Det innebär att slåtter, fällning av träd och andra liknande åtgärder inte är reglerade inom ströängsskiftena. I och med detta undantag bedömer länsstyrelsen att föreskrifterna inte hindrar pågående markanvändning på ströängarna. Reservatsbeslutet medför därför inte heller någon rätt till ersättning för ägarna till ströängarna. Vid körning till och från ströängsskiften i samband med jord- eller skogsbruksåtgärder finns risk för skador på mark och vegetation som inte är förenligt med syftet med reservatet. För att undvika sådana skador får körning endast ske efter tillstånd av länsstyrelsen. På så sätt kan myndigheten styra var, när och på vilket sätt terrängkörningen får ske för att minska risken för skador.

Länsstyrelsen bedömer att den avgränsning av naturreservatet och de inskränkningar som har gjorts är nödvändiga för att bevara de höga naturvärdena i området, samt att de inte går längre än vad som behövs för att tillgodose reservatets syfte.

Konsekvensutredning

Enligt 3 och 5-7 §§ förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar ska en myndighet inför beslut om föreskrifter eller allmänna råd så tidigt som möjligt utreda ordningsföreskrifternas kostnadsmässiga och övriga konsekvenser. Enligt 4 § samma förordning får myndigheten göra ett undantag från regeln om den bedömer att det saknas skäl att genomföra en konsekvensutredning. Länsstyrelsen bedömer att ordningsföreskrifterna behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet. Föreskrifternas konsekvenser för allmänheten eller i övrigt bedöms vara så små att en särskild konsekvensutredning inte behöver upprättas.

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn: Luongastunturi naturreservat

Kommun: Kiruna

Lägesbeskrivning: ca 6 km sydost om centrala Svappavaara

Fastigheter: Parakka 26:9, Sveaskog
Parakka 27:2, Privat markägare
Parakka 36:2, Privata markägare
Svappavaara 28:3, Privata markägare

Samfälligheter: Svappavaara S:20, Svappavaara
Bysamfällighetsförening
Svappavaara S:27, Svappavaara
Bysamfällighetsförening

Natura 2000: SE 0820430, Torne och Kalix älvsystem

Sameby: Gabna Sameby
Laevas Sameby

Förvaltare: Länsstyrelsen

Area: ca 12 647 ha

Naturtyper: Skogsmark ca 7 359 ha
varav produktiv skog ca 4 405 ha
Våtmark ca 2 562 ha
Sjöar och vattendrag ca 260 ha
Övrig mark ca 2 466 ha

Beskrivning av området

Luongastunturi är ett stort, fristående lågfjällskomplex sydost om Svappavaara i södra delen av Kiruna kommun. Närmare 70 % av området är beläget över 400 m.ö.h och karakteriseras framför allt av de ofta lågproduktiva, björkrika granskogarna som klär lågfjällens sluttningar med sitt inslag av insprängda myrmarker, bäckmiljöer, småsjöar och fjällhedar.

Söder om sjön Tunturijärvi finner man Tonttajänkkä, ett större nästan orört myrområde med en mångfald av myrtyper och element. Här varierar miljön från fattig till rik och på det soligena kärret finner man rikkärr som hyser flera sällsynta arter. Även mindre

partier artrik sumpskog och frodiga bäckmader bidrar till våtmarkens stora mångfald av arter. Flera delar av kärren har varit slåtttrade. Längs myrens västra kant löper även Europaväg 12.

De sjöar och vattendrag som finns i området ingår i Torne och Kalix älvsystem. Det är ett av Västeuropas största oreglerade vattensystem och är ett mycket värdefullt exempel på ett stort naturligt vattensystem. Det är inte känt vilka av älvsystemets värden som återfinns i området. Inom reservatet finns däremot ett flertal vandringshinder i form av vägtrummor och en damm som påverkar vattendragens naturliga flöden och hydrologi.

Den dominerande naturtypen i området är lågproduktiv granskog med ett stort inslag av fjällbjörkslik glasbjörk med insprängda mindre områden av gransumpskog. Tall finns främst i södra kanten samt i den nordvästligaste delen av reservatet, i övrigt utgör den ett sparsamt inslag på de annars granskogsklädda bergen. Största delen av skogarna i reservatet utgörs av gammal björkrik granurskog, men stora delar består även av drygt 170–220-åriga successionsskogar efter brand. I reservatet finns även fläckvis gott om gamla sälgar i de äldre successionsskogarna. Här påträffas tretåig hackspett och doftticka samt ett flertal andra sällsynta och hotade vedsvampar som skvallrar om områdets urskogsqualitéer. I områdets nordvästra del närmast Svappavaara finner man en orörd, bitvis gles talldominerad bränna från mitten av 1800-talet. Här ser man tydligt spår av de kärva förhållandena på tallarnas kvistiga utseenden. På Karhuvaaras nordsluttning finner man även mer produktiv granurskog som vuxit upp efter en brand för 220–270 år sedan. De tre högsta topparnas plåtår är kala över ca 550–600 meter höjd.

Skogsbrukspåverkan varierar mycket inom området. Högre upp i de övre sluttningarna och i de inre delarna av reservatet, samt i de nordöstra sluttningarna är granskogen i stort sett orörd. Längs norra kanten går flera skogsbilvägar in i reservatet och i anslutning till de två östligaste vägarna finns flera ungskogar uppkomna efter avverkning i den övrigt urskogsartade gammelskogen. Förutom de ungskogar som kommit att hamna innanför området av arronderingsskäl, finns längs södra kanten ett band med fläckvis orörd, men över lag mer eller mindre plockhuggen gran- och tallskog. Även mellan Mettä Sattavaara och Karhuvaara i östra delen finns områden med hårt plockhuggen granskog.

Tidigare markanvändning i form av slätter och skogsbruk kan man fortfarande se spår av inom reservatet. Kulturlämningar såsom kojruiner, hölador, hässjor och sildiken vittnar om det historiska brukandet i området.

Området är även nyttjat av det samiska folket i generationer och kan klassas som ett samiskt kulturlandskap. Luongastunturis skogar är än idag viktiga renbetesmarker för Laevas och Gabna samebyar. Hela reservatets används som vårvinterland och vinterland av båda samebyarna, samt som förvinterland av Laevas sameby. Delar av reservatet består även av trivselland och flyttleder för renskötseln.

Luongastunturi nyttjas i dagsläget endast i begränsad omfattning för friluftsliv. Så vitt länsstyrelsen vet finns heller inga markerade stigar, eldstäder eller andra anordningar för rörligt friluftsliv i området. Dock finns här potential för den nyfikna att med karta och kompass utforska ett stort och bitvis orört vildmarksområde.

Ni kan överklaga beslutet

Se Bilaga 1 med överklagandehänvisning.

Beslutets ikraftträdande

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft, utom vad gäller föreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § MB, vilka gäller omedelbart.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Lotta Finstorp med naturvårdshandläggare Elias Elfversion som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Per-Anders Jonsson och jurist Elin Winnberg Bergström medverkat.

Bilagor

1. Överklagandehänvisning
2. Beslutscharta
3. Föreskriftscharta
4. Skötselplan

Ni kan överklaga beslutet hos regeringen

Om ni inte är nöjda med Länsstyrelsens beslut, kan ni skriftligen överklaga beslutet hos regeringen.

Så här överklagar ni beslutet

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska ni lämna eller skicka er skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Norrbotten antingen via e-post; norrbotten@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Norrbotten, 971 86 Luleå.

Tiden för överklagande

Ert överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag ni fick del av beslutet. Ni anses ha fått del av beslutet den dag det kungörs i ortstidning. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ert överklagande kan ni be att få ytterligare tid till att utveckla era synpunkter och skälen till att ni överklagar. Sedan är det regeringen som beslutar om tiden kan förlängas.

Parter som företräder det allmänna ska ha kommit in med sitt överklagande **inom tre veckor** från den dag då beslutet meddelades.

Ert överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som ni överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur ni vill att beslutet ska ändras.
- Varför ni anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Om ni har handlingar som ni anser stödjer er överklagan så bör ni bifoga kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om ni behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

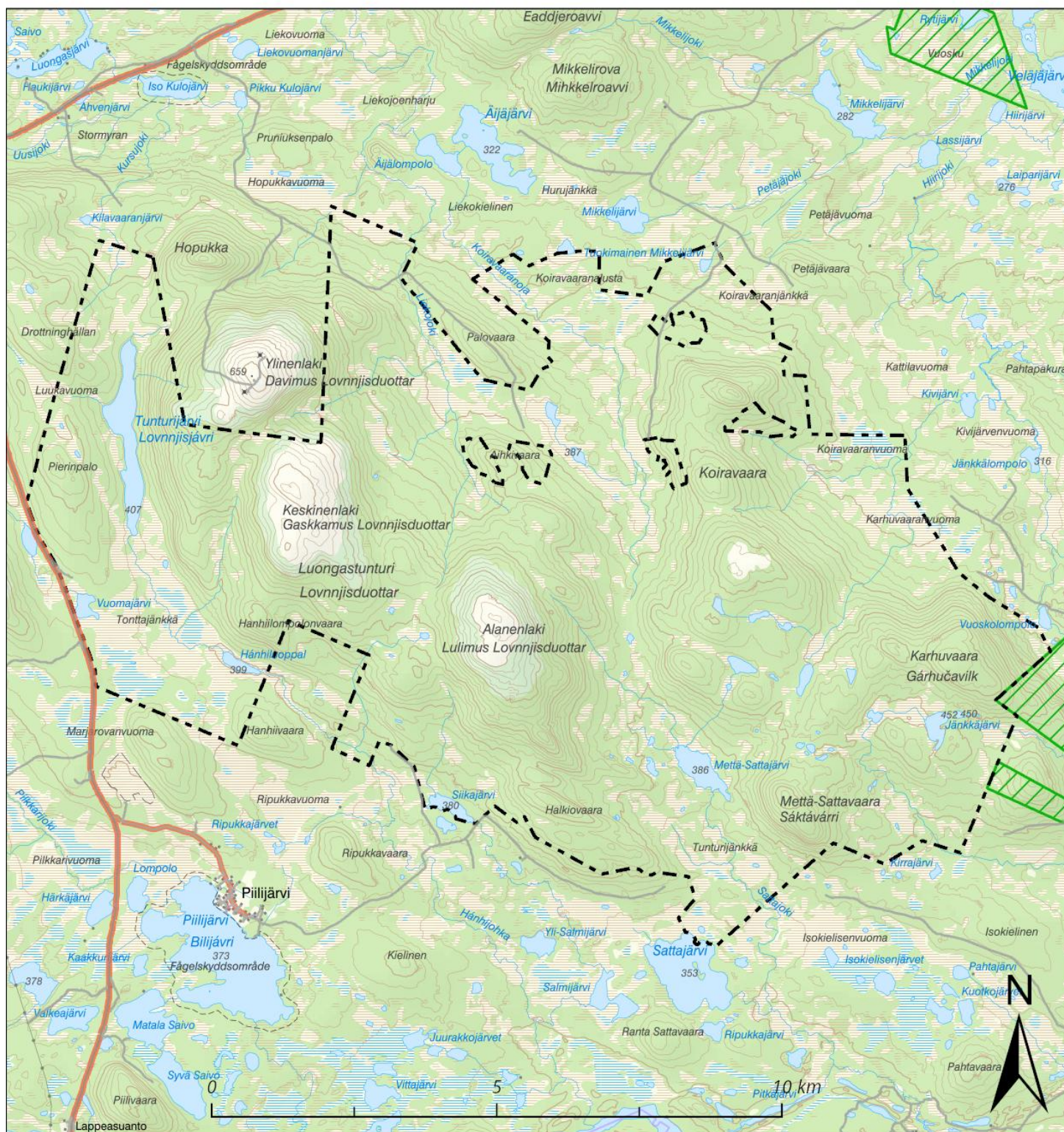
Ombud

Om ni anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt er ska ombudet underteckna skrivelsen samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer. Ombudet bör också bifoga en fullmakt.

Behöver ni veta mer?

Har ni ytterligare frågor kan ni kontakta Länsstyrelsen via e-post norrbotten@lansstyrelsen.se, eller via växelfonnummer 010-225 50 00. Ange ärendets diarienummer.

Bilaga 2. Beslutskarta

Naturreservat Luongastunturi

Areal: ca 12 647 ha

Kiruna kommun

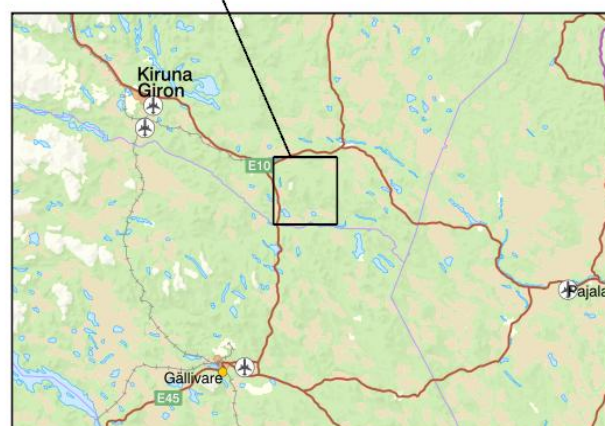
Reservatsgräns

Övriga
naturreservat

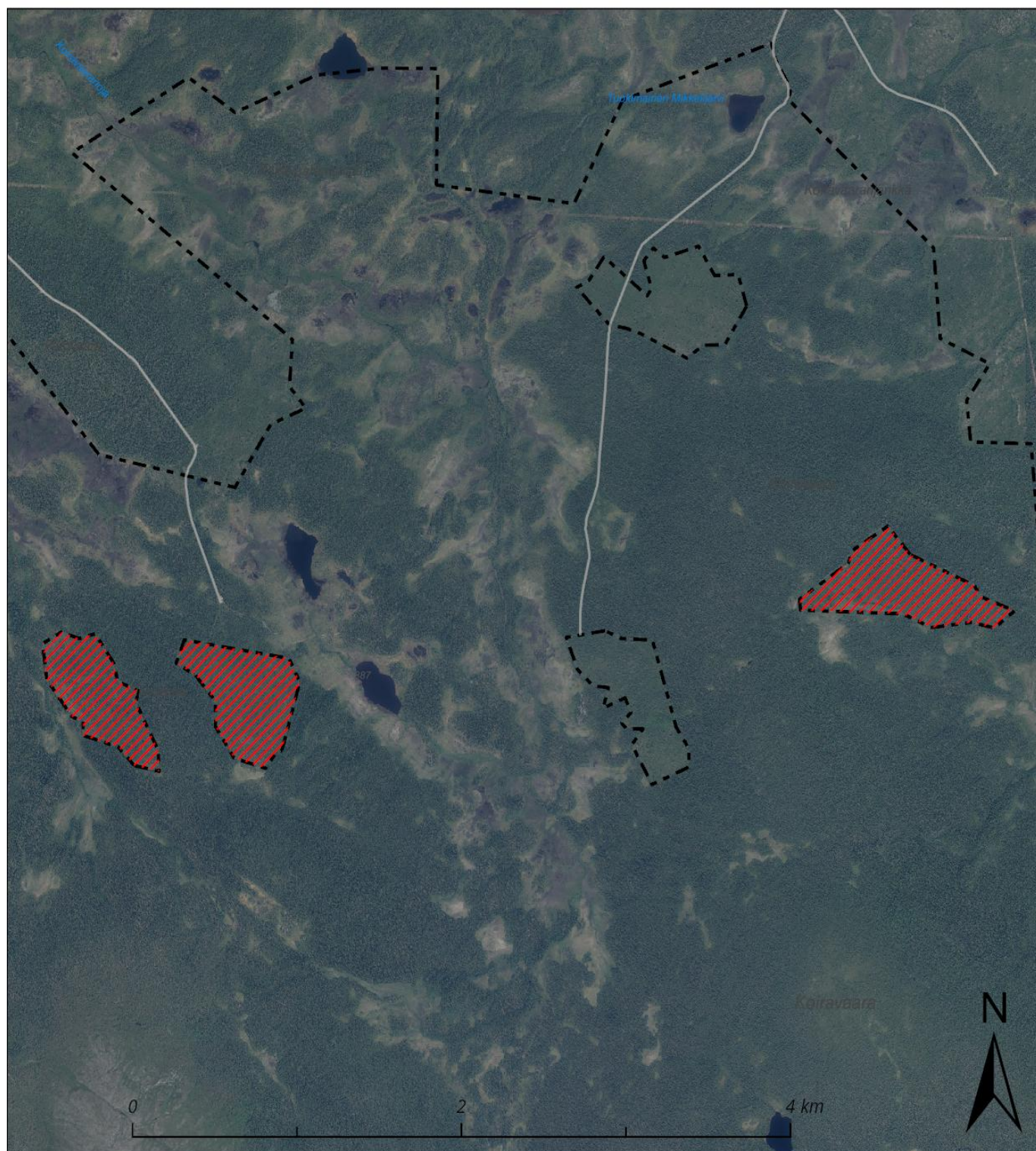

Länsstyrelsen
Norrbotten

© Länsstyrelsen Norrbotten och © Lantmäteriet

Bilaga 3. Föreskriftskarta

Naturreservat Luongastunturi

Kiruna kommun

- Reservatsgräns
- Område som avses i undtag 6

© Länsstyrelsen Norrbotten och © Lantmäteriet

